

ROMÁNIA

I. AZ ORSZÁG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Románia
Államforma	köztársaság
Főváros	Bukarest (București)
Terület	238 391 km ²
Népesség	21 504 442 fő (2008)
Nemzetiségi megoszlás	román (89,5%), magyar (6,6%), roma (2,5%), ukrán (0,3%), német (0,3%), orosz (0,2%), török és tatár (0,2%), egyéb (0,4%)
Vallási megoszlás	keleti ortodox (86,8%), protestáns (7,5%), katolikus (4,7%), egyéb (1,0%) (főként muszlim)
Hivatalos nyelv	román
Klíma	kontinentális
Államfő	Traian Băsescu köztársasági elnök (2004. december 20.-)
Miniszterelnök	Emil Boc miniszterelnök (2009. december 23.-)
Hivatalos pénznem	román lei (RON)
Jelentősebb városok	Bukarest (București), Jászvásár (Iași), Kolozsvár (Cluj-Napoca), Temesvár (Timișoara), Konstanca (Constanța), Brassó (Brașov), Craiova

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Románia főbb gazdasági mutatói, 2007-09

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd EUR	124,7	139,8	115,9
GDP változás (reál)	%	6,3	7,3	-7,1
Egy főre jutó GDP (PPS)	Ezer EUR/fő	10,4	12,0*	11,0*
Infláció (fogyasztói árindex)	%	4,9	7,9	5,6
Munkanélküliségi ráta	%	6,4	5,8	6,9
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	-2,5	-5,4	-8,3
Államadósság (év végi)	GDP %-a	12,6	13,3	23,7
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	-13,4	-11,6	-4,5
Árfolyam (éves átlag)	RON/EUR	3,33	3,68	4,24

Forrás: Eurostat, *becsült adatok

A román gazdaság 2000. óta tartó folyamatos, az európai átlagot jóval meghaladó növekedése 2009-ben megtorpant, sőt minden várakozást meghaladó recesszióba fordult. A GDP éves csökkenése jelentősen meghaladta a kormányzat által az év elején tervezett értéket és az év első negyedévében felállított pesszimistább szakértői előrejelzéseket is. Az ágazatok közül a válság leginkább az építő-, vegy-, és textilipart érintette. A kiskereskedelmi forgalom 10%-kal esett vissza.

A nemzetközi válság épp a román gazdaság korábbi fejlődésének motorját jelentő területeket érintette a legnagyobb mértékben: a hitel- és ingatlanpiacot. A hitelekre és a teljesítménytől független bérnövekedésre alapozott belső fogyasztás és ingatlanpiaci beruházások önmagukban is csak átmenetileg fenntartható fejlődést tettek volna lehetővé, a válság ezeket a strukturális problémákat hamarabb hozta a felszínre. A román gazdaság elmúlt évi helyzetét jellemző lényegi folyamatok: a GDP drasztikus csökkenése, a folyamatosan növekvő munkanélküliség, a külkereskedelmi forgalom és azon belül is elsősorban az import erőteljes visszaesése, ennek eredményeként a kereskedelmi és fizetési mérleg pozícióinak érzékelhető javulása, csökkenő, de a kitűzött célt ismét meghaladó infláció, közel 50%-kal alacsonyabb külföldi működő-tőke beáramlás és a 3%-ot jóval meghaladó államháztartási hiány, ami 2001-2007 között szokatlan jelenségnek számított.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Románia külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	M EUR	-11 812	-17 823	-19 073	-6 783
Export	M EUR	25 953	29 542	33 656	29 124
Import	M EUR	37 765	47 365	52 729	35 907
Szolgáltatások egyenlege	M EUR	4	410	660	-355
Export	M EUR	5 585	6 885	8 751	7 012
Import	M EUR	5 581	6 475	8 091	7 367

Forrás: Eurostat

2009-ben Románia termék-külkereskedelmi forgalma (65,0 Mrd euró) számottevően, közel egynegyedével visszaesett 2008-hoz képest. Az import értéke az exporténál jóval nagyobb mértékben csökkent, ami látványosan szűkítette a kereskedelmi mérleg hiányát (a deficit közel 65%-kal volt alacsonyabb a 2008. évinél).

A román kivitel túlnyomó része, 74%-a az EU-ba irányult. Legjelentősebb felvevő piacai: Németország, Olaszország, Franciaország, Törökország és Magyarország. Az első tíz külkereskedelmi partnerével bonyolítja le kivitelének csaknem 68%-át. (Magyarország részesedése 4,3%, s ezzel változatlanul az 5. helyen áll.)

Kivitelének 71%-át az alábbi termékcsoporthoz adják: gépek és berendezések, könnyűipari termékek, kohászati termékek, vegyi anyagok, műanyag termékek. Számottevően, több mint 40%-kal csökkentek a fémkohászati, ásványi termékek, illetve 20%-kal a textilipar szállításai. A válság idején legdinamikusabban növekvő exportágazat a személygépkocsi (+710 M euró), a mobiltelefon (+580 M euró) és a gyógyszergyártás (+195 M euró) volt.

A behozatalban 73%-ot meghaladó volt az EU országokból származó termékek részaránya (az összes import 32%-kal, az EU-ból származó 29%-kal esett vissza). Legjelentősebb szállítói: Németország, Olaszország, Magyarország, Franciaország és Kína. (Hazánk részesedése 8,4%.)

Importjának közel 76%-a az alábbi termékcsoporthoz tartozik: gépek és berendezések, vegyipari anyagok, ásványi, kohászati és könnyűipari termékek. Az importban valamennyi meghatározó termékcsoporthoz csökkent a forgalom, de különösen erős volt a visszaesés a személygépkocsik, a kőolaj és más energiahordozók, a teherszállító járművek, mezőgazdasági és építőipari munkagépek esetében. (Ezek a termékek tették ki a csökkenés 1/3-át.)

Az EU-n kívüli országokkal lebonyolított forgalom az átlagosnál is nagyobb mértékben maradt el az egy évvel korábbi szinttől (az export 25, az import 40%-kal). A forgalom földrajzi megoszlásában a távolabbi relációk (Ázsia kivételével) aránya visszaesett a közelebbi desztinációk, vagyis az európai és FÁK országok javára.

Összességében valamennyi földrajzi régióban hiánnyal zárták az elmúlt évet, ez alól csak Afrika és a Közel-Kelet országai jelentenek kivételt. A legnagyobb román kereskedelmi deficit, a román statisztika szerint csaknem 2 Mrd euró, a Magyarországgal lebonyolított forgalomban alakult ki.

4. Tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

Románia közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	M EUR	7 250	9 496	4 899
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	M EUR	42 771	48 798	51 692
Tőkebefektetés más országba	M EUR	204	188	133
Tőkebefektetés állománya	M EUR	842	1 053	1 176

Forrás: Román Nemzeti Bank

Az elmúlt évben Romániába vegyes vállalatok alapítása formájában bejegyzett külföldi tőke euró értéke közel 13%-kal maradt el az egy évvel korábbi szinttől (a Cégbejegyzési Hivatal törzstőkére és tőkeemelésre vonatkozó adatai szerint). A

legjelentősebb befektető országok listáját változatlanul Hollandia vezeti (16,1%), ezt követi Ausztria (13,4%), Németország (11,2%), Franciaország (8,7%), Görögország (5,5%), Ciprus (4,9%) és USA (4,2%).

A Román Nemzeti Bank adatai szerint összesen 4,9 Mrd euró értékű külföldi tőke áramlott be, ami a 2008. évi adathoz viszonyítva csaknem 50%-os csökkenést jelent. A beérkezett tőkén belül drasztikusan csökkent a tulajdonosi hitelek értéke (-60%), de a részvényjegyzés és újra befektetett nyereség formájában végrehajtott befektetések értéke is jóval alacsonyabb volt az előző évinél (-37%).

II. MAGYARORSZÁG ÉS ROMÁNIA BILATERÁLIS KAPCSOLATAI

A magyar-román külkereskedelem áruszerkezete (M EUR)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	3 908,2	3 152,7	1 585,7	1 282,9	2 322,5	1 869,8
Élelmiszer, ital, dohány	736,4	608,7	55,2	39,3	681,2	569,4
Nyersanyagok	103,7	89,8	91,2	46,7	12,5	43,1
Energiahordozók	166,9	133,7	176,3	157,4	-9,4	-23,7
Feldolgozott termékek	1 599,2	1 259,8	601,1	453,4	998,1	806,4
Gépek, gépi berendezések	1 302,1	1 060,8	662,0	586,2	640,1	474,6

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	80,7	80,9	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	82,7	71,2	19,3	3,1
Nyersanyagok	86,6	51,2	2,8	3,6
Energiahordozók	80,1	89,3	4,2	12,3
Feldolgozott termékek	78,8	75,4	40,0	35,3
Gépek, gépi berendezések	81,5	88,6	33,6	45,7

Forrás: KSH

A nemzetközi gazdasági válság hatására a kétoldalú kereskedelmi forgalom értéke (4,4 Mrd euró) mintegy 19%-kal csökkent 2009-ben. A magyar aktívum 2008. évhez képest ugyan zsugorodott, de továbbra is jelentős maradt (1,9 Mrd euró, a nagy-Britanniával lebonnyolított forgalmunk aktívuma után a 2. legmagasabb). Az összforgalom alapján Románia hazánk 10. legnagyobb külkereskedelmi partnere, exportpiacaink sorában pedig Németország, Olaszország, Nagy-Britannia és Franciaország után az 5. helyet foglalja el (2008-ban még a 2. volt). A teljes magyar export 5,3%-a Romániába irányul, behozatalunk 2,3%-a Romániából érkezik.

Kivitelünk közel 74%-át, behozatalunk 81%-át a feldolgozott termékek, illetve a gépek berendezések adják. Az élelmiszerszállítások arányának 2007. óta megfigyelhető növekvő tendenciája az elmúlt évben is fennmaradt. Főbb exportcikkeink: gyógyszerek, mobiltelefonok és alkatrészeik, elektromosan szigetelt huzal és vezeték, személygépkocsi és alkatrészei, kukorica, sertéshús, állati

takarmány, kőolajkészítmény, napraforgómag, búza, műanyag-csomagolók, áramkörkapcsolók. Fontosabb importtermékeink: elektromosan szigetel huzal és vezeték, kőolajkészítmény, gumiabroncs, irodai gépalkatrész, elektromos energia, mobiltelefon és alkatrészei, szivattyúk, műanyagárúk, lábbeli.

A kétoldalú forgalomban mintegy tízezer magyar és román vállalkozás vesz részt, igen jelentős a kis- és középvállalkozások aránya.

Kétoldalú közvetlen tőkebefektetések, 2006-08 (M EUR)

	2006	2007	2008
Románia közvetlen tőkebefektetés-exportja Magyarországra	-10,6	18,6	-116,9
Románia közvetlen tőkebefektetés-állománya Magyarországon	-10,3	-15,2	1,6
Magyarország tőkebefektetése Romániába	152,6	39,8	202,5
Magyarország tőkebefektetés-állománya Romániába	429,5	586,4	480,0

Forrás: MNB

Románia a válság idején is a külföldre irányuló magyar tőkekihelyezések egyik kiemelt célországa maradt.

A román statisztika szerint (Román Cégbejegyzési Hivatal) a magyar eredetű, vegyes vállalati formában megvalósított tőkebefektetések állománya 2009 végéig elérte a 644 M eurót (927 M USD), közel 2,5%-a a külföldről származó befektetések teljes értékének, amellyel hazánk a 10. helyen található a külföldi befektetők rangsorában. A bejegyzett vegyes vállalatok száma meghaladja a 10 ezret, amelyek a vállalatok összlétszámának 6%-át teszik ki.

2009-ben a román statisztika szerint a magyar eredetű jegyzett törzstőke állománya több mint 280 M euróval, a vállalatok száma csaknem 7%-kal emelkedett. Ha figyelembe vesszük az ezen időszak alatt újra befektetett nyereséget, illetve a végrehajtott tőkeemeléseket is, akkor a befektetések becsülhető értéke már megközelítheti az 1,5 Mrd eurót.

A magyar befektetéseket a sok, kis törzstőkével létrehozott, zömében kft. formájában működtetett vegyes vállalat jellemzi. A befektetett tőke kb. 90%-át azonban a 10-15 legnagyobb vállalat tudhatja magáénak.

A Romániában működő jelentősebb magyar cégek (MOL, OTP, Richter Gedeon, Fornetti) a válság idején is meg tudták őrizni eddig megszerzett piaci pozícióikat, sőt nyereséget is tudtak felmutatni. Az OTP helyzetét nem veszélyeztették a nemzetközi pénzpiaci zavarok, mivel portfóliójában csak kis részt képviselt az ingatlanügyletekhez kapcsolódó finanszírozás, illetve hitelezés. Ugyanakkor a humánerőforrás közvetítéssel foglalkozó magyar cégek megszüntették vagy átszervezésekkel erősen visszafogták - korábban prosperáló - romániai tevékenységüket.

További nagyobb magyar befektetők Romániában:

- Lasselsberger SA (csempé- és burkolólap gyártás),
- Dunapack Rambox SRL (papír csomagolóanyag gyártás),
- Pipelife Romania SRL (műanyag termékek),
- Salina Invest SA (gyógyfürdő, szálloda),
- Unical Prodimpex (építőipari szolgáltatások).